

TÄNA LEHES

**Puhja valla
puuetega inimeste
elukeskkond**

**KAKS AASTAT
"ISESEISVAT ELU"**

LINDUDE GRIPP

**VASTLAPÄEVAL
LEPIKU TALUS**

Mis juhtus...

**PÄÄSTETEEMALISE
LOOMINGU-
KONKURSI JUHEND**

**Õnnitlused,
kuulutused**

Aasta Inimene 2005

Vahur Jaakma, vallavanem

23. veebruaril toimus Puhja Seltsimajas Eesti Vabariigi 88-ndale aastapäevale pühendatud kontsert-aktus. Aktusel anti üle PuhjaValla Aasta Inimene 2005 tiitlid.

2005. aasta Aasta Inimesteks valiti Maie Jurak, Osvald Salo ja Endel Koppel.

Alljärgnevalt tutvustame lehelugejatele vastvalitud Aasta Inimesi:

**MAIE JURAK,
õpetaja.**

Oma tööd alustas ta Puhja koolis 1954. aasta sügisel. Selle aja jooksul kuni pensionile siirdumiseni on saatnud ta siit ellu viis lendu õpilasi.

Kolleegid kiidavad Maiet kui professionaali, kelle tunnid olid alati põhjalikult ette valmistatud ja kõrgel tasemel läbiviidud. Õpetajana innustas ta alati õpilasi küsimusi esitama ja arutlema, see tähendab, ta peab väga oluliseks õpilase iseseisva mõtlemise arendamist. Tema õpilased on paistnud silma heade tulemustega riigieksamitel ja olümpiaadidel. Maie on koolis töötanud matemaatikaõpetajana kokku 51 aastat. Mis iseloomustab teda minule kui inimesele, kellega ma igapäevaselt tööl kokku ei puutunud, küll aga kohtume alati näiteks külavahel? Teda võib inimesena iseloomustada alati rõõmsameelse ja positiivsust kiirgava inimesena. Tema käitumine ja heatahtlik olek sisendavad austust õpetaja ameti vastu.

ENDEL KOPPEL, rahvapillimängija ja käsitöömeister.

Endel mängib mitmeid rahvapille - löötsa, akordioni, karmoskat, bajaani, kannelt jt. Vähe

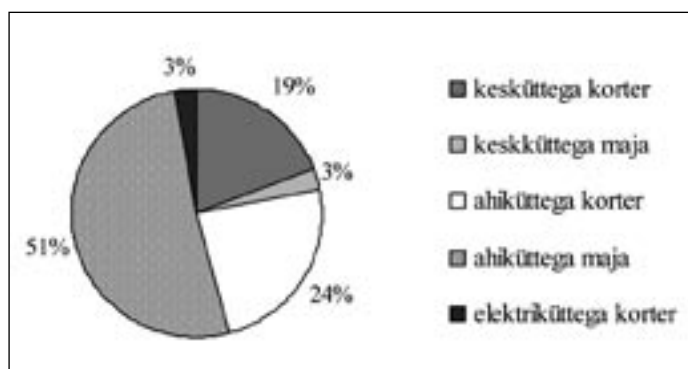
sellest, ta oskab ka ise pille valmistada! Pillimänguoskus on teda viinud mitmetele löötspillimängijate kokkutulekutele ja võistumängimistele, kus ta on edukalt ja auhinnaväärtiselt esinenud. Puhjas ei ole toimunud ühtegi rahvakultuuriüritust, kus ta oma löötsaga esinemas poleks käinud. Tema töökojas võib kuulda muheda meistri selgitusi ühe või teise puutaiese kohta ja lugusid, kuidas on valminud üks või teine omavalmistatud tööpink. Tal on põhimõte, kui head tööriista võtta pole, tuleb see ise valmistada ja see on ilmselge. Möödunud aasta septembris peeti siinsamas seltsimajas tema 70-ndat juubelit. Sissepääs oli kõigile vaba ja üle Eesti kohaletulnud sõpradest pillimehed pidasid siin maha meeleoluka kontserdi, mis kestis hommikuni... või veidi vähem?

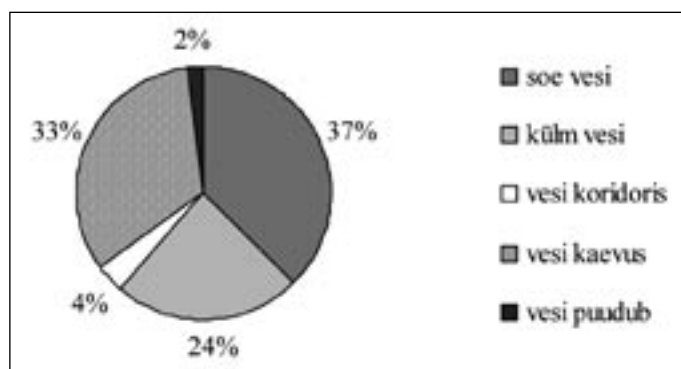
**OSVALD SALO,
endine vallavanem ja valla seltsielu edendaja.**

Osvald on sündinud Puhja vallas 1932. aastal taluperes. Ta on töötanud noorpõlves Võrumaal kooliõpetajana ja hiljem pöördudes tagasi oma kodukohta, Puhja maael ehitustööde juhatajana. Ta on olnud mitmeid kordi valitud rahvasaadikuks. Alates 1981. aasta märtsist kuni 16. maini 1991. aastal oli ta Puhja külanõukogu esimees. Alates 16 maist 1991 kuni 1995. aastani oli ta taasiseseisvunud Eesti esimene vallavanem Puhja vallas. Osvald on palju kaasa aidanud Puhja valla arengule ja seda eriti valdade taasloomise rasketel algusaastatel. Ta oli üks Puhja pargis Vabadussamba taaspüstitamise organisatoritest. Osvald on olnud aktiivne seltsielus osaleja ja tema eriliseks hooleks ja tööpõlks on viimastel aastatel olnud kõik see, mis on seotud Puhja kiriku remonditöödega - pinkide väljaviimine kirikust, mädanenud põranda lammutamine, liiva tassimine jms. Teotahtelise inimesena osaleb Osvald pidevalt Puhja koguduse tegemistes ja vabal ajal peab kodus talu.

Puhja valla puuetega inimeste elukeskkond

Joonis 1. Puuetega inimeste eluasemed küttesüsteemi järgi.

Joonis 2. Vee kättesaamise võimalused puuetega inimeste kodudes.

Milvi Sepp, sotsiaalnõunik

2005. a algas meie vallas puuetega inimeste hooldusvajaduse hindamine, mis on aluseks puudega inimesele hooldaja määramisel või vajalike teenuste võimaldamisel. Täna on hindamises osalenud enamasti sügava puudega inimestest ja ligikaudu 65% raske puudega inimestest.

Sobiv eluase ja keskkond on vajalikud kõigi inimeste heaoluks, kuid eriti tähtsad on need puuetega inimestele, kelle tegevus toimub väga suures ulatuses kodu ja lähiümbruse piires. Hindamise alusel elab Puhja valla puuetega inimestest 54% eramajades (taludes) ja 46% korterites. Eluaseme üldist seisukorda nimetas enamasti (75,5%) hindamises osalenud puudega inimestest rahuldavaks, ainult 11,3% inimestest arvas, et eluaseme seisukord on hea, kuid samapalju (13,2%) pidas oma eluaseme ehituslikku ja sanitaarset seisukorda halvaks. Probleemina nimetati elamu sooja mittepidavust ja sanitaarse remondi hädavajalikkust.

Puudega inimese toimetulekut mõjutab, kuidas on korraldatud tema eluruumi **kütmine**. Puhja vallas on kasutusel kolm kütmissüsteemi: ahi-, kesk- ja elektriküte. Enamasti kesküttega korterites asuvad valla keskkütmise varustatud kortereid AS Sangla Turvas. Joonis 1 näitab, milliseid küttesüsteeme kasutasid hindamises osalenud puuetega inimesed.

Nagu joonisel 1 näha, on enamasti (75%) puuetega inimeste elamispiirkond ahiküttega, mis põhjustab tihti abi vajaduse. Kütte toomine tuppa ja tuha viimine välja on rasked, vahel võimatud puuetega inimestel teostada. Igapäevase kütmise korraldamisele lisaks vajatakse abi veel kütte muretsemisel, töötlemisel ja hoiuruumi ladustamisel.

Elukeskkonda mõjutab, kuidas inimene saab kätte vee ja kas ta ise vett üldse kätte saab. Joonisel 2 on näha missugused erinevused on puuetega inimeste kodudes **vee kättesaamise võimalustes**.

Kolmandikul puuetega inimestel on vesi koduõue kaevus, see tähendab, et kogu vesi toidutegemiseks, pesemiseks ja muuks tarbeks tuleb tuppa tuua ja pärast ka välja viia. Hindamise käigus ilmsel, et kahel eramaja perel puudub üldse veevõimalus oma kodus, kaevud olid kinni vajunud. Tarbevesi toodi naabrite juurest (kaugus 200-300 m) ja joogivesi osteti enamasti poes.

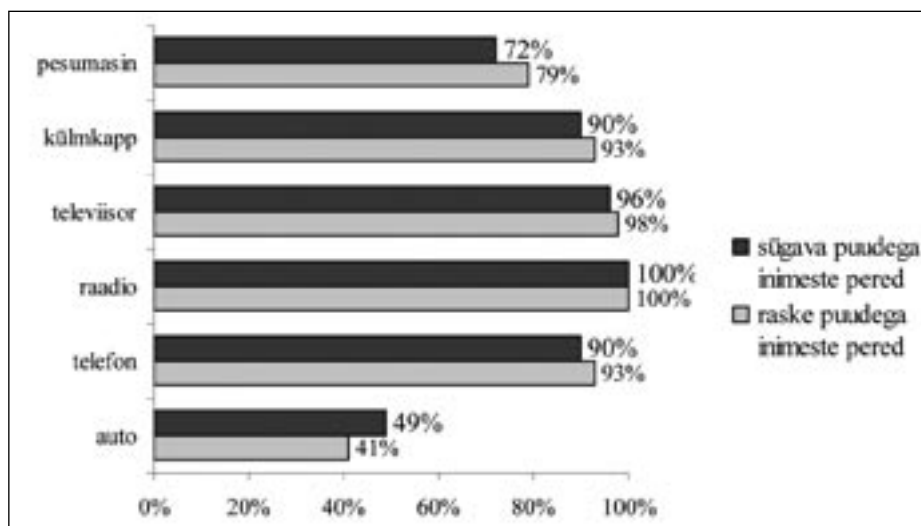
Pesemisvõimalusena nimetas sauna 39,4% ja vannituba 34,9% küsitluses osalejad. Mõlemat pesemisvõimalust saavad kasutada 11,9% vastanud puuetega inimestest. 13,8% puuetega inimestel puuduvad aga sauna ja vannitoa kasutamise võimalus. Kasutatakse külasauna või siis laste, sugulaste ja naabrite pesemisvõimalusi. Ühissauna võimalus on Ulila alevikus ja Rääsi külas, kuid puudub valla keskkütmise Puhja alevikus.

Erinevate **majapidamistoimingute**

tegemise võimaluse hindamiseks uuriti pesumasina ja külmkapi olemasolu puudega inimese peres. Neljandikul küsitluse puudega inimese peres on probleemiks pesumasina puudumine (joonis 3). Külmkappi ei olnud 9,2% puuetega inimeste peredel.

Televiisor ja raadio on peamised kodused meelelahutuse ja infosaamise võimalused puuetega inimesel. Televiisorit ei olnud kolmel perel ja raadio oli olemas kõigis hindamises osalenud puuetega inimeste peredes. Nagu näha joonisel 3, ei ole suurt erinevust raske ja sügava puudega inimeste peredes eelpool käsitletud seadmetega varustatuses.

Sidepidamise võimaluse olemasolu sõltub konkreetse inimese ressursidest, sest praegu on võimalik kõikides Puhja valla küladest kasutada vähemalt mobiiltelefoni. Puuetega inimeste peredel puudus telefoni kasutamise võimalus 8,2%-l. Kolm puudega inimest uurisid küsitluse käigus, millal jõuavad Eestisse hädaabi kutsumiseks vajalikud seadmed. On nähtud televisioonis teistes maades levinud häirekellad.

Joonis 3. Toimetulekut mõjutavate masinate olemasolu puuetega inimeste peredes.

Oma või oma perekonna **transpordivahendit** saavad kasutada vähem kui pooled küsitluses osalenud puudega inimesed. 23% puuetega inimestest tellib vajadusel transpordi lastelt või sugulaselt, kes ei ela puudega inimesega koos. Üle neljandiku puudega inimeste jaoks on transpordi saamine probleemiks, olenevalt tervisest kasutab osa inimesi ühistransporti, sealjuures osa vajab selleks saatjat. Raskematel juhtumitel tuleb tellida transport omavalitsuselt või naabritelt-tuttavatelt tasu eest. Puudele kohandatud tänapäevase auto muretsemine ei ole ühelegi valla puudega inimesele olnud majanduslikult jõukohane.

Küsimusele **oma toa olemasolu** kohta vastas enamus hindamises osalenutest jaatavalt. Oma toa ja eraldumise võimaluse puudumist esines ainult 5,5% puuetega inimestest. Need olid suurema pere liikmete arvuga pered. Puudega inimesel puudub võimalus oma toale, kui ta on lapsevanem alaealistele lastele. Mitmed eakad puudega inimesed nimetasid oma eluaseme liigset suurust.

Treppede liikumispiiranguna nimetas 11% küsitletud puuetega inimestest, sealhulgas ainult kaks raske puudega inimene, teised kõik olid sügava puudega. Osal kortermajades elavatel puuetega inimestel (7,3% vastanutest) oli probleemiks, et

elatakse kõrgematel korrustel asuvates korterites, sest neil on raskendatud või üldse võimatu liikuda treppidel. Treppe liikumispiiranguna nimetas ka kaks esimesel korrusel elavat, kuid ratastooli abi kasutatavat puudega inimest.

Elukeskkonna muudab sõbralikumaks puudega inimese **erivajadustele kohandatud kodu**, et kodus oleks **turvaline**. Hinnatud puuetega inimeste kodudes oli tehtud väga vähe ümberehitust ja oma eluruumide kohandamist vastavalt oma puudele. Samasugune olukord on iseloomulik kogu Eestile. Vastati, et nii oleme harjunud, me oskame oma koduga toime tulla, kuid kahel juhul oli inimesel võimatu kasutada ratastooli, sest toas oli liiga palju mööblit. Neljas kodus olid eemaldatud vaibad, sest puudega inimene oli seal nende pärast komistanud või kukkunud.

Hinnatud puuetega inimestest ei kasutanud ükski funktsionaalset voodit, kolm voodit oli kõrgemaks tõstetud, üks inimene kasutas toolil kõrgendust, sest tal oli raske püsti tõusta. Kolme puudega inimese kodus oli tehtud WC ja vannitoa ümberehitus, et puudega inimesel oleks neid parem kasutada. WC seinte peale kinnitatud tuge või paela nimetas 7 puudega inimest. Suureks probleemiks on WC-de olemasolu õues, mis tingib suu-

rema pottide ja potitoolide vajaduse. Inimene ei jõua WC-sse, sest see asub liiga kaugel ja on külm.

Oma kodu ümbruse õhu saastatust rõhutas kaks puudega inimest. Mõlema kodu asus vahetus läheduses Sangla Turvas AS-iga, mille töö käigus levib õhuga palju turbatolmu.

Elukeskkond peaks võimaldama puudega inimesel osavõttu ühiskonnaelust ning võimalikult iseseisvat toimetulekut. Selleks on rohkem vaja kohandada kodusid nii, et puudega inimene võiks seal vabalt ja turvaliselt tunda. Vahel on vaja teha kodudes ümberehitusi, et puudega inimene suudaks oma eluga ilma kõrvalise abita toime tulla.

Hindamine näitas, et Puhja valla puudega inimestel elukeskkonnast põhjustatuna on probleemideks elamine ahiküttega majades ja korterites, ainult kaevuveega varustatus, pesemisvõimaluste puudumine. Vajalikest masinatest tuleb rõhutada pesumasinate puudumist neljandikul puuetega inimeste peredel. Vaja on kindlasti abistada lahendada kahe pere veevarustuse puudumise probleem. Puudega inimese elu raskendab WC asumine õues. Ühel neljandikul puudega inimeste jaoks on transpordi saamine väga raske.

KAKS AASTAT "ISESEISVAT ELU"

Lilja-Elle Kolk, Iseisev Elu liige

Sellest on kaks aastat möödas kui Uula Huvikeskuses alustas meie valla vaimse puudega inimeste tugigrupp "Iseisev Elu". Juhendajaks on tore ja sõbralik Ülle.

Koos käime huvikeskuses kaks korda nädalas – teisipäeval ja reedel. Aeg kulub vesteldes, maalides, lauamänge, bingongi ja karonat mängides või arvutiga töötades. Ei puudu ka ühised söögitegemised ja valmistatu hea maitsta laskmine.

Iga-aastaseks on kujunenud ühisüritused koos Tartumaa teiste tugigruppidega. Nimetaksin siinjuures möödunud kevadist ekskursiooni Jõgevamaale. Seal tutvusime Jõgeva Päevakeskuses tehtavaga, külastasime ka Siimusti Keraamikatehast ning Kuremaa mõisat ja imetlesime selle ümbruse kaunist loodust. Aasta lõpus toimusid jõulupeod Tartu parimates söögikohtades, viimati Vanemuise kohvikus.

Lõunat söömas

Märtsi keskel täitub 9 aastat ühingu Iseisev Elu rajamisest Tartus. Sel puhul on meil ühine lõunasöök restoranis Püsirohukelder.

Kui juhtub, et keegi tervise halvenedes huvikeskuse tööst pole osa võtnud, on juhendaja Ülle meie pärast mures ja otsib meid ülesse, kas kohale tulles või

suhtleb telefoni teel.

Soovitaksin üksinduses ja vaimse tervise hädadega inimestel liituda meie tugigrupiga. Siin leiad alati sõpru ja toredat tegevust.

Aitäh kõigile neile, kes on meie heaolu ja tervise nimel vaeva näinud ja teevad seda ka edaspidi.

LINDUDE GRIPP

1) Mis haigus on lindude gripp?

Lindude gripp on väga nakkav, ägedalt kulgev lindude viirushaigus. Lindude gripp kuulub eriti ohtlike loomataudide hulka kuna põhjustab lindude massilist haigestumist, suurt suremust ning ulatuslikku majanduslikku kahju. Lindude gripile on vastuvõtlikud kõik kodu- ja uluklinnud. Nakkusallikaks on haiged või haiguse läbipõdenud viirusekandjad linnud. Nakatumine toimub seedetrakti või hingamisteede kaudu. Haigete lindude ravi puudub. Haiguse puhkemisel kehtestatakse karantiin, haiged ja haiguskahtlased linnud tapetakse ja hävitatakse.

2) Mis on haiguse tekitaja ja kuidas ta levib?

Sõltuvalt viiruse ülesehitusest jaotatakse gripiviirused A, B ja C tüüpideks. Lindude gripi põhiliseks tekitajaks, mis põhjustab lindude raskekujulist haigestumist on senini olnud gripiviiruse A- tüübi (eriti ohtliku) alamtüüp H5N1. Geneetiliselt on haiguse tekitaja väga muundumiskõhne ja võivad esineda erineva virulentsusega (nakatusvõimega) tüved:

1. Kõrge patogeensusega (patogeensus – omadus põhjustada haigestumist) lindude gripi tekitaja (HPAI) põhjustab ägedat haigestumist lindudel, suremust kuni 100%, peapiirkonna turseid, naha ja limaskestade sinakust, veresoonte seina läbilaskevõime tõusu ning sellest tingitud verevalumeid sooltes ja /või hingetorus.
2. Madala patogeensusega tüvi (LPAI) põhjustab peamiselt hingamiseldukonna haigust, millega võib kaasneda kõhulahtisus, suremus puudub või on väike ning sageli võib jääda karjas märkamata muude haiguste taustal.

Erineva antigeense struktuuriga gripiviirused on võimelised vahetama gene teise liigi gripiviirustega ning väljuma oma algsest reservuaarist – veelindude populatsioonist.

Kõrge patogeensusega lindude gripi viirust on diagnoositud ka sigadel, kassidel ja teistel loomaliikidel.

Lindude gripi viirus eritub väliskeskonda nakatunud või siis nakkuse läbipõdenud lindude rooja ja hingamisteede nõrega, levib kergesti inimese, saastunud esemete ja transpordivahendite vahendusel ja säilib pikalt eluvõimelisena vees (sõltuvalt keskkonna tingimustest), samuti linnulihas, munades.

Tavaliselt säilib lindude gripi viirus elujõuliseks madalal temperatuuril. Lindude väljaheidetes võib viirus temperatuuril 4° C püsida nakatumisvõimelisena vähemalt 35 päeva, 37° C juures aga kuus päeva. Kõrgetel temperatuuridel viirus hävib - 60° C juures 30 minutiga ning 75° C juures mõne minutiga. Viirus on tundlik enamlevinud desovahendite suhtes nagu joodi ühendid, formaliin ja seebikivi.

3) Mis piirkondades lindude grippi esineb?

Viimastel aastatel on lindude gripi puhangud esinenud paljudes Aasia regioonides, aga ka Venemaal, Rumeenias, Horvaatias, Türgis ja Ukrainas. Lindude grippi ei ole Eestis, nagu ka teistes Balti riikides kunagi diagnoositud.

4) Millist ohtu kujutavad metslindude lindude gripi levikul?

Gripiviiruste kandjateks looduses on metslindud (peamiselt veelinnud), kellelt võivad nakkuse saada kodulinnud, eelkõige koduveelinnud nagu haned ja pardid. Metslindude hulgas levib nakkus valdavalt ilma nähtavate haigustunnusteta, kuid kõrge patogeensusega viirustüved põhjustavad tervisehäireid ka metslindudel. Rändlindudega võib haigus levida pikkade vahemaade taha.

5) Millised on haigustunnused lindude gripi korral?

Lindude gripi tunnused, millele peab tähelepanu pöörama, on: raske depressioon, isutus; uimasus; närvinähud; harja, lokutite ja näopiirkonna turse; kõhulahtisus. Linnud hingeldavad, hari ja lokutid muutuvad siniseks, munatoodang langeb kuni 100%. Haiguse peiteperiood on tavaliselt 3-5 päeva pikk. Äkksurm võib saabuda ilma eelmainitud tunnusteta. Suremus võib küündida kuni 100%, sõltudes linnuliigist, vanusest ning viiruse tüübist.

6) Mida teha lindude gripi kahtluse korral?

Lindude gripi kahtlusest on loomapidaja kohustatud kohe teavitama kohalikku veterinaararsti (või veterinaarkeskust). Loomapidaja peab osutama igakülgselt kaasabi vajalike proovide võtmisel ja uurimiste läbiviimisel haiguse diagnoosimiseks ning täitma volitatud veterinaararsti korraldusi nakkuse leviku vältimiseks vajalike ettevaatusabinõude rakendamisel.

Lindude gripi kahtlusel kehtestatakse taudikahtluse piirkonnas piirangud lindude, loomsete saaduste, isikute, sööda ja transportvahendite ning muude materjalide liikumisele, võidakse sulgeda teid.

7) Kuidas toimitakse lindude gripi diagnoosimise puhul?

Hoolimata sellest, et lindude gripi puhul esineb mitmeid tunnuseid, mille alusel haigust kahtlustada, tuleb alati saata proovid laboratooriumisse diagnoosi kinnitamiseks. Positiivne laboratoorne diagnoos on ametliku diagnoosi kinnitamise aluseks. Kohe pärast lindude gripi diagnoosi ametlikku kinnitamist kehtestab maavanem Veterinaar- ja Toiduameti kohaliku asutuse juhi (maakonna veterinaarkeskuse) ettepanekul haiguse koldes karantiini (ohu- ja järelevalve tsooni).

Lindude gripi diagnoosimise korral moodustatakse riiklik ja kohalik loomatauditõrje komisjon, mis juhivad kogu tegevust taudipunkti likvideerimisel ja haiguse leviku tõkestamisel. Riiklik loomatauditõrje komisjon teeb koostööd teiste riikide veterinaarteenistustega, Politseiametiga, Päästeametiga, Keskkonnainspeksiiooniga, Tervisekaitseinspeksiiooniga, Maanteeametiga ning vajadusel teiste ametkondadega.

Lindude gripp kuulub eriti ohtlike loomataudide hulka ning lindude läbi vaatamine, proovivõtmine ja muud järelevalvetoimingud nagu ka proovide uurimine, makstakse kinni riigieelarvest. Juhul kui kodulinnud hukatakse järelevalveametniku ettekirjutusel, kompenseeritakse omanikule lindude maksumus. Kui lindude gripi kahtlane kodulind on enne järelevalveametniku kutsumist surnud või tapetud, linnu maksumust ei kompenseerita. Sama põhimõtte kohaselt toimub ka hukkunud lindude korjaste hävitamiseks tehtud kulutuste hüvitamine.

8) Millised on meetmed lindude gripi ennetamiseks?

Ettevaatusabinõuna on soovitatav loomapidajatel hoida linde suletud hoonetes ning kaitsta (katta) kodulindude söötmisspaiku, et vältida võimalikke kontakte rändlindudega (kes on võimalikud haiguse levitajad). Samuti on soovitatav tagada koduspeetavate hanede ja partide ning teiste linnuliikide eraldatus ning varakult kohalikku loomaaarsti teavitada lindude gripi kahtlusest.

Lindlatesse ei tohiks võõraid lubada. Farmis töötamisel tuleb kanda kaitseriie-tust ja -jalanõusid. Oluline on hoida puh-tust ja korda nii farmis kui ka farmide ümbruses ning paigaldada farmi sisse-ja väljapääsudele desomatid.

Euroopa Liidu riikides on keelatud kodulindude ja teiste lindude kokkutoo-mine turgudele, etendustele, näitustele ja kultuurisündmustele.

Eestis on lindude gripi vastane vaktsi-neerimine keelatud (lubatud vaid erand-korras). Kui lindude gripp on Eestis lin-dudel ametlikult diagnoositud ja uurimi-se tulemusena selgub, et taud võib levida ulatuslikult, võib selle leviku tõkestamise erakorralise meetmena kasutada vaktsi-neerimist. Erakorralise vaktsineerimi-se ja selle ulatuse üle otsustab riikliku loomatauditõrje komisjoni ettepanekul põllumajandusminister. Erakorralise vaktsineerimise korraldab Veterinaar- ja Toiduamet. Kuigi vaktsineeritud kodu-linnud on kliiniliste haigusnähtude eest kaitstud, võivad nad nakatuda ja soodus-tada sellega haiguse levimist. Seoses selle-ga on Euroopa Ühenduse liikmesriikides vastu võetud otsus kodulinde ennetavalt mitte vaktsineerida.

Ennetav lindude vaktsineerimine lin-dude gripi vastu tooks Eestile kaasa pii-rangud linnusaadustega kauplemisel.

Seoses lindude gripi esinemisega maailmas soovitame kõigil kodanikel, kes reisivad riskipiirkondadesse, vältida kontakte farmis peetavate lindude ja ka metslindudega ning pidada kinni hü-gieenireeglitest. Ka tuleks vältida linnu-laataste ja -turgude külastamist. Eestisse tagasipöördumisel on keelatud ohustatud riikidest kaasa tuua töötlemata lindude sulgi, eluslinde ja linnulihatooteid. Ees-tisse tagasisaabumisel ei ole isikutel luba-tud siseneda loomakasvatushoonetesse ja -rajatistesse enne 48 tunni möödumist Eestisse saabumisest (Loomatauditõrje-seadus § 7(4)).

Rändlindude saabumisega kevadel suureneb ka oht lindude gripi levikuks. Veterinaar- ja Toiduamet (VTA) ins-pekterib 2006. aasta talvel kõiki kodu-linde pidavate loomakasvatustevõteted sõltumata neis peetavate lindude arvust. Tähelepanu pööratakse eelkõige lindu-de pidamisviisile ning soovitakse saada ülevaade milliseid linnuliike peetakse. Linnupidamise kontrollimisel pööratakse tähelepanu, kas lindudel on võimalus kokku puutuda mets- ja rändlindudega, kes võivad olla haiguse levitajateks. Kuna

VTA peadirektori käskkirjaga on keela-tud käidelda sööta, mis pärineb ohus-tatud piirkonnast, kus on diagnoositud lindude grippi, pööratakse enam tähe-lepanu ka lindude söötmisele ja söötade päritolule.

Selleks, et vältida lindude gripi levikut taudist tabandunud riikidest Euroopa Liidu riikidesse, on Euroopa Komisjoni otsustega keelustatud paljudest Aasia riikidest, Venemaalt, Kasahstanist, Türgist, Rumeeniast, Horvaatiast, Ukrainast pä-rinevate linnuliha ja linnuliha sisaldavate toodete, eluslindude (ka lemmikloomana peetavad), töötlemata jahitrofeede, munade, töötlemata sulgede ja sule osade sissevedu.

VTA teostab lindude gripi seiret Riik-liku Loomatauditõrje Programmi raames alates 2004. aastast. Uuritakse seroloogiliselt munakanade tootmiskarju ning muna- ja lihakanade sugukarju. Samuti kogutakse metslindudelt rändeperioodil kloaagi-tampooni proove viroloogiliseks uurimiseks (veelindudelt, kaldalindudelt ja muudelt metslindudelt). Siiani on ol-nud kõik uuringute tulemused lindude gripile negatiivsed.

9) Kas lindude gripp on ohtlik ka inimesele?

Inimese nakatumine lindude grippi on seni valdavalt toimunud ainult otse-sel kokkupuutel haigestunud linnuga (nt linnufarmide ja -turgude töötajad, liha-töötledjad). Haigestunud inimesel tekib kõrge palavik, hingamisteede haigestu-mise nähud (köha, hingeldus, kurguvalu), silmapõletik.

Selleks, et seda vältida lindude gripi viirusega nakatumist tuleb haiguskaht-laste ja haigestunud lindudega kokku-puutuval personalil (lindude uurimisel, surmamisel, korjuste kahjutustamisel jne.) rangelt kinni pidada isikliku hü-gieeni nõuetest, desinfektsiooniprotse-duuridest ning alati kasutada kaitserõi-vastust (s.h. näomaski ning kaitseprille). Kaebuste tekkimisel tuleb koheselt pöör-duda arsti poole.

Lindude gripi viirus on elujõuline vaid madalatel temperatuuridel ning häviv kõrgetel temperatuuridel. Nii on korralikult läbiküpsetatud või keedetud (70°C juures) linnutoote (liha, muna) tarbimine ohutu. Toore linnuliha tarbi-mine on seotud riskiga mitte ainult seos-es lindude gripi levikuga, vaid ka teiste haiguste korral (näiteks salmonelloos), mis võivad levida toore või poolküpseta-

tud liha kaudu. Järgida tuleb kindlasti ka hügieenireegleid.

Valdkonda reguleerivad õigusaktid

- Loomatauditõrje seadus
- Põllumajandusministri määrus 11.ap-rill 2003.a määrus nr. 41 "Lindude gripi tõrje eeskiri"
- Loomatauditõrje situatsiooniplaan
- Lindude gripi ja Newcastle haiguse tõrje tegevusjuhend

Teadmata asjaoludel surnud või silm-nähtavalt haigest linnust tuleks teatada kohalikule veterinaararstile või Tartu-maa veterinaarakeskusesse tel 740 1208 või 740 0440.

Oma elukohajärgse veterinaararsti mobiilnumber oleks mõistlik igaks ju-huks telefoni mällu salvestada. Kindlasti ei tohi haiget ega surnud lindu katsuda. Kindlasti ei tohi surnud kodulinde ise matta ja haigust varjata. Lindude läbivaa-tamine ja proovide tegemine makstakse kinni riigieelarvest. Kui kodulinnud hu-katakse järelvalveametniku ettekirjutu-sel, hüvitatakse omanikule lindude mak-sumus.

Tartumaa volitatud veterinaararstid:

Riina Uibopuu (Tartu linn) 564 4755

Anne Räis (Tartu linn) 527 7511

Maret Rask (Laeva vald) 525 1868

Aavo Arrak (Luunja vald) 5647 1121

Eve Petmanson (Rannu vald) 516 8124

Rein Velleramm (Kambja vald, Ülenur-me vald) 513 6537

Viktor Krivtsov (Konguta vald) 505 1391

Mihhail Lupp (Vara vald, Alatskivi vald, Kallaste linn, Peipsiääre vald) 5392 6348

Tiit Orav (Haaslava vald) 513 3958

Raivo Raalik (Mäksa vald) 5620 1005

Aivar Lastik (Nõo ja Tähtvere vald) 513 6245

Alla Ikkonen (Puhja vald) 514 1503

Sihmar Randver (Rõngu vald, Elva linn) 5342 7047

Väino Miil (Tartu vald) 521 1647

Jaak Kaldoja (Tartu vald) 527 8556

Peeter Kadakas (Võnnu vald, Meeksi vald, Piirissare vald) 5902 0426

Toomas Võlli (Tähtvere vald) 515 9143

VASTLAPÄEVAL LEPIKU TALUS

Marje Norman, lasteaiaõpetaja

Käisime Puhja lasteaia II noorema rühma lastega vastlapäeva pidamas Konguta valla Majala küla Lepiku talus.

Lepiku talu perenaine Sirje Viljamaa koos perepoja Tarmoga ootasid meid ning olid vastlapäeva meie jaoks läbi mõelnud. Saime hobuseid tallis vaadata, pika ja toreda reesõidu ning uutel mäenõlvadel kelgusõite teha. Talu kiigeplat-silt avanes imeilus vaade ümbritsevale loodusele. Perenaine tegi vastlapäeva-

pilte ning lastega tagasiteele asudes anti meile kaasa fotod üritusest ja purk mett, et lapsed ikka terved oleksid.

Talus ollakse valmis külaliste vastu-võtuks erinevatel aastaaegadel: võimalikud hobusõidud, olemas piknikuplatsid ja külakiik.

Meie rühm peab juba plaani, et minna õppeaasta lõpus koos vanavanematega Lepiku tallu hobusega sõitma ja piknikku pidama.

Kasutage Teiegi võimalust kodukan-dis toredalt aega veeta!

Jät kub heategevusaksioon "Laps igasse perre"

Kristina Tubli, Elite kliiniku arendusjuht

Ka 2006. aastal tehakse Tartus Elite erakliinikus tasuta kunstliku viljastamise protseduure aktsiooni "Laps igasse perre" raames. Patsiendil tuleb ise tasuda ainult ravimite eest.

Heategevusaksioonis osalemise tingimusteks on Eesti kodakondsus nii naisel kui ka mehel, naise vanus alla 33 eluaasta, Haigekassa kindlustatus ja näidustus kehaväliseks viljastamiseks. Aktsioonis saavad osaleda need paarid, kel peres ei ole lapsi ja kes ei ole varem samast aktsioonist osa võtnud. Oluline on ka asjaolu, et mõlemad paari osapooled oleksid terved. Eriti peetakse seda silmas meeste puhul.

2006. aasta heategevusaksioon "Laps igasse perre" toimub tänu järgmistele asutustele: fond Lootus, Ares Serono, Beaufour Ipsen, OÜ Fertiliisuse Keskus, Eesti Haigekassa, AS Kliinik Elite, AS Falck Lõuna-Eesti ja Astra Export & Trading AB.

Registreeruda saab Elite erakliiniku telefonil 7409930. Aktsioonist huvitatutel palume registreeruda dr. Svetlana Räime vastuvõtule.

Täiendav informatsioon:
telefon: 55 689 664, 7409930
e-post: kr@hot.ee

Mis juhtus...

Alik Säde, Võrtsjärve piirkonna vanemkonstaabel

Puhja vallas

04.11.2005 avastati Räksi külas maja 50 ebaseaduslik elektrivõrku lülitamine.

04.01.2006 murti sisse Teilma külas ühe maamaja kõrvalhoonesse ja püüti varastada piimajahutit. Vargad jäid pikka nina kuna valvas majaomanik Jaak tegutses operatiivselt. Vargad jätsid piimajahuti maha ja põgenesid.

07.01.2006 peeti kinni sõiduauto BMW, mille roolis istus narkojoobes 1982. aastal sündinud Rivo. Sõidukis viibisid veel teised alaealised, kes olid joobes.

15.01.2006 avastas kod Aivar sünd 1957 sissemurdmise oma Lipi tallu Nasja kü-

las. Sündmuskohalt tabati kaks alaealist noormeest.

01.03.2006 avastati, et Vihavu külas on sisse murtud Puskari talu elumajja ja aita. Varastati muruniiduk Classic ja kollane mootorsaag Partner 351. Vargusega tekitati kahju kokku 7 000 krooni.

Rannu vallas

Ajavahemikus 18.02.2006-27.02.2006 on sisse murtud Kureküla talukompleksi, kust viidi ära vanaaegset mööblit.

16.02.06 avastati sissemurdmised maamajadesse Noorma külas, kus varaste saagiks langes vana mööbel.

10.02.2006 avastati sissemurdmine maamajja Kulli külas, kust varastati trimmer Oleomac, mullafrees ja kaks jalgratta rast. Vargusega tekitati omanikule kahju

üle 12000 krooni.

23.02.2006 suitsetasid Rannu Keskkooli territooriumil kaks alaealist noormeest. Üks noormees otsustas veel urineerida koolihoone seinale. Alustati väärteomeetlust.

01.03.2006 varastati Rannu alevikus hambaarsti kabinetist rahakarp, milles oli 400 krooni sularaha. Teo panid toime alaealised, kes tabati veel samal päeval.

Konguta vallas

16.01.2006 sõitis Annikoru külas Konguta vallamaja esisel haljasalal 1978. aastal sündinud Marek sõiduautoga BMW, mis oli lisaks ka ärandatud.

Marekile koostati väärteoprotokoll sõitmise eest haljasalal. Marek peeti kinni.

PÄÄSTETEEMALISE LOOMINGUKONKURSI JUHEND

(HARIDUS- JA LASTEASUTUSTELE)

...Mul on ka oma unistus. Olen tüdruk, kelle sooviks on aidata abivajajaid. Minu arusaamine päästetöötajast on tavalisest teistsugune. Või mine tea. Mina ei pea päästetöötajaks ainult tuletõrjujaid, vaid ka politsei-, meditsiini-, ja sotsiaaltöötajaid, hingeabiandjaid, lasteaiatöötajaid, turvakodu töötajaid, sõjaväelasi... Ühesõnaga kõiki neid inimesi, kes puutuvad kokku abivajavate inimestega, kelle töö sisuks on aidata hädasolijaid. Mõiste päästetöötaja on minu jaoks suurema tähendusega.....

Hanna Mark, 8 klass
Kadrina Keskkool, Lääne-Virumaa

Kristiina Liiv, 5 aastane
Risti lasteaed, Läänemaa

Juba neljandat aastat on Päästeamet koostöös maakondlike päästeasutustega ja tuletõrjeseltsidega korraldanud kohalikele lastele päästeteemalisi omaloomingu võistlusi.

Loominguvõistlusest on tekkinud suur ühise ürituse traditsioon kõikidele päästeasutustele, kuhu on kaasatud ka enamus haridus- ning lasteasutusi. Tänu koolide ja lasteasutuste aktiivsele huvile ja tublidele juhendajatele on õnnestunud üleriigiline päästeala laste loomingu võistlus suurepäraselt. Lisaks joonistustele ja kirjatöödele on meile saadetud põnevaid meisterdusi tuletõrjetehnika alalt ja geniaalseid animatsioone tuleohutuse teemal, raamatuid, savist küünlajalgu ning ohutustemalisi lapitekke, lauamänge. Üle Eesti osaleb üritusel ligikaudu 2500 erinevat tööd.

Osad võistlustööd on loovutatud laste poolt lahkelt Päästeametile. Mõned neist on tänaseks rännanud laia maailma ja rõõmustavad mitmel pool meie kolleege või koostööpartnereid. Mõnedest töödest oleks olnud väga kahju loobuda ja need riputasime Päästeameti seintele. Kolm aastat on valminud kalender armeenia ja eesti laste loomingu konkursi parematest töödest.

Loominguvõistluse eesmärk on anda lastele võimalus arutleda tuleohutuse teemadel ning päästja elukutse ja päästealale omaste väärtuste (abivalmidus, julgus, koostöö, hea kodanik olemine) teemadel. Samuti soovime tähelepanu juhtida kevadisele kulupõlengu perioodile.

Kahjuks näitavad 2005.aasta statistilised andmed jällegi suurt hukkunute arvu ning seetõttu jääme lootma taas Teie hu-

vile ja innustunud tegutsemisele!

2005. aastal toimus **101 tulekahju**, mille tagajärjel **hukkus 134 inimest** ning vigastada sai **120 inimest**. Tulekahju tagajärjel hukkus **5 last** ning vigastada sai **10 last**. **81%** inimestest hukkus eluruumides (korter, eramu, talumaja).

Kulupõlenguid registreeriti 2005.aastal kokku 2286, mis on 22% kogu tulekahjust.

Loominguvõistlus viiakse läbi neljas vanuseastmes:

1. koolieelsed lasteasutused
2. algklasside õpilased
3. põhikooli õpilased
4. gümnaasiumi õpilased

Võitlustööd võivad olla:

- kujutava kunsti tööd (joonistused)
- kirjatööd (esseed, luuletused jne.)
- muu looming (meisterdused, animatsioonid, laulud, jne.)

Loominguvõistluse teemad on järgmised:

1. HÄDAABINUMBER POLE NALJANUMBER
2. LEIDSIN LÕHKEKEHA, MIS NÜÜD TEHA!
3. SUITSUANDUR (TULETEKK, TULEKUSTUTI) PÄÄSTIS...
4. NUBLU – MINU SÖBER
5. MINA – EESTIMAA PARIM PÄÄSTJA AASTAL 2020
6. KUI JUHTUB (LOODUS)ÕNNETUS ON IGA ABIKÄSI OLULINE
7. TULI – KAS LOODUSE SÖBER VÕI VAENLANE!?
8. PÄÄSTETÖÖTAJA – MEIE AJA KANGELANE

Võistlustööd palume saata hiljemalt 3. aprilliks 2006.a. lähimasse päästekomandosse.

Tööle palume lisada järgnevad andmed:

- töö autori ees- ja perekonnanimi ning kontaktandmed
- klass/rühm ja vanus
- kooli/lasteaia nimi ja aadress
- juhendaja nimi ja kontakttelefon
- aastaarv

Igast maakonnast osalevad parimad tööd üleriigilises lõppvõorus Tallinnas, Päästeametis, kus erinevatest asjatundjatest moodustatud hindamismeeskond valib igast vanusegrupist välja parimad tööd. Eelmise aasta hindamiskomisjoni kuulusid näiteks vabakutseline kuntsnik Ave Nahkur, kirjanik Jaak Urmet, ajakiri "Semu" toimetaja Caspar Saar, jne.

Lõppvõoru jõudnud töödest pannakse üles näitus ning autoritest parimad saavad Päästeameti poolt auhinnad ja kutsed Päästeameti peadirektori vastuvõtule.

Vaata lisaks www.rescue.ee

Lisainfo: Päästeamet, Tiina Laube, tel:6282047 ning kohalikud päästeasutused.

Soovime Teile pealehakkamist ja säravaid mõtteid!

Märtsikuu sünnipäevalapsed

92	ILMAR JUUDAS	18. 03	Puhja alevikust
91	OLEV NORMANN	04. 03	Tännassilma külast
90	AMANDA JÄNES	17. 03	Järvaküla külast
85	ALIIDE NARITS	28. 03	Palupõhja külast
83	EHA SÜTT	14. 03	Puhja alevikust
83	MINNA TAMSALU	18. 03	Puhja alevikust
82	ENDLA LAATS	19. 03	Võllinge külast
82	AINO-AUREELIA METS	27. 03	Poriküla külast
81	ENDLA KAUTS	08. 03	Kureküla külast
80	LEMBIT JAAKMA	13. 03	Puhja alevikust
80	LIUDMILA DEMENTIEVA	17. 03	Ulila alevikust
80	LINDA MELK	17. 03	Ridaküla külast
75	KONSTANTIN LEMRE	13. 03	Puhja alevikust
70	RAISA ILINA	08. 03	Ulila alevikust
70	KALJU METSIK	11. 03	Teilma külast
70	MARE SONN	12. 03	Mäeselja külast
70	HELJU RAUDSEPP	16. 03	Puhja alevikust
70	LINDA PURE	19. 03	Puhja alevikust
70	MARET REBANE	20. 03	Poriküla külast

Valla uued kodanikud

Anastasia Plotnikova sündis 21. veebruaril
Ema Larissa Manuilova
Isa Denis Plotnikov

Kevin Kuldmägi sündis 03. märtsil
Ema Anu Kuldmägi
Isa Kaido Kuldmägi

30.märtsil kell 16.00 Puhja seltsimajas

SEMINAR "SOTSIAALTEENUSED PUUETEGA INIMESTELE"

Ettekanded:

1. **Anneli Soots**, EGGA juhatuse aseesimees, Anneli Sootsi Koolitus OÜ juhataja – Teenused puuetega inimestele Eestis ja mujal maailmas.

2. **Milvi Sepp**, Puhja valla sotsiaalnõunik – Teenuste vajadus puuetega inimeste hooldamisel Puhja vallas.

Grupitöö puuetega inimestele suunatud teenuste arendamisest Puhja vallas.

Seminarist osa võtma on oodatud puuetega inimesed, Puhja Vallavolikogu sotsiaalkomisjoni liikmed ja teised huvilised.

Valla buss : Ulila 15.30, Uula 15.35

Milvi Sepp tel 730 0646 milvi@puhja.ee

Emajõge me juba teame! Ent kas me teda ka tunneme, kui meie tee temani viib enamasti mööda Tartu kesklinna siledapinnalisi jalgradasid?

Ootame kõik suuri ja väikesi loodusesõpru kolmapäeval, 5. aprillil kell 14.00 Puhja Gümnaasiumi aulasse kuulama ja vaatama loodusemees Arne Aderi multimeediaprogrammi

Linnulennul mööda Emajõge

Üritus on tasuta

Projekt Keskkonnaga ei mängita toimikond

TRAKTORITE TEHNOÜLEVAATUSED 2006. APRILLIS PUHJA VALLAS

05.04 Kell 09.00 Puhja. Puhja Ettevõtete OÜ
 kell 13.00 Sangla Turvas AS

06.04 Kell 09.00 Rääsi. Heko Pöld OÜ
 kell 15.30 Ulila

Tehnoülevaatusi teostab AS Autoveod-Tehnika tehnoülevaatuspunkt tel 7366237
 Tehnoülevaataja Heino Tappo tel 53812351
 Võimalikud kojukutsed ja kokkulepped.

* OLLY *

TERASKATUSED TERASKARKASSID VIILHALLID
 Erinevad profiilid, tarvikud ja vihmaveesüsteemid

MÜÜK JA PAIGALDUS!

Tel. 7362549;53443900
 e-post: tartu@olly.ee

MÄLESTAME

Nikolai Piirikivi 24.05.1932 – 04.03.2006
Linda-Armilde Metsa 20.08.1925 – 06.03.2006

PUHJA VALLA LEHT

VÄLJAANDJA PUHJA VALLAVOLIKOGU JA VALLAVALITSUS

61301 TARTUMAA; TEL. 730 0641

E-POST: TOIMETAJA@PUHJA.EE

TRÜKITUD OÜ TARTUMAA TRÜKIKOJAS

TRÜKIARV: 1050